STOWARZYSZENIE

POMOCY NAUKOWEJ

W PARYŻU

PARYŻ

DRUKARNIA ROUGE, DUNON I FRESNE

ULICA DU FOUR-SAINT-GERMAIN, 43.

1872

STOWARZYSZENIE

POMOCY NAUKOWÉJ

W PARYŻU

PARYŻ

DRUKARNIA ROUGE, DUNON I FRESNE

ULICA DU FOUR-SAINT-GERMAIN, 43.

—

1872

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI KOMITETU

STOWARZYSZENIA NAUKOWÉJ POMOCY W PARYŻU

Od 1 Stycznia 1870 *do* 1 *Stycznia* 1872 *roku.*

Szanowni Rodacy!

Z dniem 1 listopada 1871 r. zaczęło Stowarzyszenie Naukowéj Pomocy w Paryżu *czwarty* rok swego istnienia; dwa zaś upłynęły lata od ostatniego sprawozdania z czynności Komitetu Stowarzyszenia. Większą część tego dwuletniego okresu zapełniły wypadki, wśród których mało zaiste było możności prowadzenia naszych cichych prac, mających się przyczyniać do szerzenia oświaty narodowéj. Stowarzyszenie nietylko że nie mogło skuteczniéj rozwinąć w tym przeciągu czasu swoich czynności, lecz zaledwie samo zdołało uchronić się od całkowitego upadku. To téż Zarząd jego odzywając się dzisiaj, po tak długiéj przerwie, do Was Szanowni Rodacy! pragnie raczéj podzielić się z Wami otuchą, jaka go ożywia przy zabieraniu się na nowo do roboty, niż żeby miał na myśli zatrzymywać Waszą uwagę nad pracami, z których jedne zostały podjęte, lecz nie doszły do skutku, drugie pozostały tylko w zamiarze, wszystkie zaś większemu lub mniejszemu uległy opóźnieniu.

Rok 1870, jakby na okazanie zawodności nadziei ludzkich,

pod dobrą wróżbą dla naszego Stowarzyszenia rozpoczynać się zdawał. Komitet przez przybranie nowych członków, przysporzył sobie sił i środków działania: nowo potworzone wydziały, o których już wzmiankowało ostatnie sprawozdanie, zaczęły rozwijać swą działalność w rozlicznych kierunkach; otworzono naukowe wykłady w języku polskim (patrz stronę 9 niniejszego sprawozdania); publiczne odczyty gromadziły coraz liczniejszych słuchaczy (patrz stronę 11); wychodziły na widok publiczny programy i odezwy wydziałów (patrz Odezwę Wydziału *Dzieł Ludowych* z 30 maja 1870 roku); nastało częstsze porozumiewanie się z krajem za pomocą korespondencyi członków do pism krajowych; wszystko to obudziło, pod wpływem Komitetu, oddawna nieznany w emigracyi ruch umysłowy, a gorliwość członków Stowarzyszenia i hojność ofiarodawców pozwalały udzielać zasiłku uczącéj się młodzieży w nieco szerszych niż przedtém granicach.

Zamknięcie roku szkolnego 1869/70 zbiegło się z wojną i i klęskami Francyi, w obronie któréj znany jest powszechny udział emigracyi a szczególniéj uczącéj się młodzieży polskiéj. Gdy zaś po skończonéj wojnie zewnętrznéj i domowéj we Francyi, Komitet Stowarzyszenia Naukowéj Pomocy przedsięwziął wrócić do prac przerwanych, znalazł się wobec niezmiernie utrudnionego położenia.

Najprzód śmierć zabrała dwóch członków Komitetu: Ksawerego Szlenkera i Józefa Kwiatkowskiego (*).

Następnie dwóch członków, którzy się najczynniéj przyło-

(*) Ksawery Szlenker umarł w Nicei, dnia 15 marca 1870 roku. Zwłoki jego sprowadzone do Paryża, przeniesione zostały w czasie największego srożenia się wojny domowéj, na miejsce wiecznego odpoczynku, przy licznym udziale przyjaciół i krewnych. Nie tu miejsce wyliczać zasługi i obywatelskie cnoty męża, którego strata jest nieodżałowaną dla całéj Polski. Komitet stracił w nim jednego z najgorliwszych członków, młodzież ucząca się jednego z najtroskliwszych opiekunów,

żyli do wzrostu Stowarzyszenia i rozwinięcia prac jego, pp. Agaton Giller i Kazimierz Szulc, opuścili Paryż na zawsze. A tak uszczuplone przez zgon jednych, przez wyjazd drugich, przez chorobę niektórych innych członków, grono Komitetu nie mogło się zebrać, przez czas niemały, w liczbie dającéj prawomocność obradom. Kształcąca się młodzież, w osobne Towarzystwo zawiązana, zgłaszała się do Komitetu o fundusze, których ten nie posiadał, bo nietylko że składki i ofiary przestały skutkiem wojny wpływać od Stowarzyszonych, lecz nawet i procentów przez jakiś czas nie było można podnosić. Była to zatém chwila nadzwyczaj krytyczna, zagrażająca nawet istnieniu Stowarzyszenia naszego i w samym Komitecie nieraz rodziła się wątpliwość, czy wobec zmienionego położenia wychodźtwa polskiego, wobec zamykania zakładów naukowych na emigracyi i wobec tylu innych trudności, należy silić się o utrzymanie Stowarzyszenia Naukowéj Pomocy w Paryżu? Dzięki niezłomnéj stałości ówczesnego Prezesa Komitetu, Stowarzyszenie potrafiło oprzeć się grożącym mu niebezpieczeństwom. Zreorganizowano Komitet, przybrano nowych członków, popodnoszono zaległe procenta, ściągnięto zaległości od wielu członków, a gdy i nowi przybyli dawcy, Komitet pokrzepił się o tyle, że już od 1 września zeszłego roku, ujrzał się w możności dawania uczącym się stałéj pomocy pieniężnéj.

W skutek zawiązania nowego Towarzystwa pomiędzy polską młodzieżą, pobierającą nauki w wyższych zakładach we Francyi, sposób udzielania pomocy uległ pewnéj odmianie: na wniosek Reprezentacyi téjże młodzieży, Komitet zamiast

---

a emigracya towarzysza, który był jéj chlubą. Cześć jego pamięci!

Józef Kwiatkowski zmarły w Paryżu, dnia 13 października 1871 roku, niemniéj dotkliwą dla nas stratę stanowi. Pracował on dla Pomocy Naukowéj z tym zapałem, wiarą i poświęceniem, któremi się zawsze w sprawach dobra publicznego dotyczących odznaczał. Urządzenie Odczytów jemu głównie zawdzięcza Stowarzyszenie.

wyznaczać jak dawniéj stypendyum każdemu uczniowi zosobna, oddaje pewną kwotę miesięcznie na ręce rzeczonéj Reprezentacyi, która ją rozdziela pomiędzy uczniów stosownie do ściśle zbadanéj potrzeby każdego. Komitet nie zawiódł się w swém oczekiwaniu, że pomoc w ten sposób udzielana może być nader skuteczną; zastrzegł jednak sobie możność przyznawania stypendyum i po za obrębem młodzieży stowarzyszonéj, jak równie zupełną wolność działania na przyszłość, a utworzona w myśl nowéj ustawy komisya finansowa będzie czuwała nad najodpowiedniejszém rozdawnictwem i kontrolą funduszów.

Jeśli ciężkość czasów przebytych dała się uczuć Komitetowi Naukowéj Pomocy, to wszystkie inne wydziały i prace przezeń przedsiębrane stanowczą poniosły klęskę. Jedyny z tego wyjątek stanowi Wydział Nauk Ścisłych, który zamieniwszy się w samoistne Towarzystwo rozwinął niezmiernie wielką działalność i daje objawy silnego życia. Nie do nas należy oznajamianie polskiéj publiczności z czynnościami tego Towarzystwa; inicyatywa jaką wziął niegdyś Komitet w jego utworzeniu, pozwala nam tylko w osobnym wykazie zwrócić powszechną uwagę na dzieła przez Towarzystwo Nauk Ścisłych dokonane lub dokonać się mające (patrz spis na okładce).

W miesiącu listopadzie zeszłego roku, złożył p. Aleksander Chodźko, najpierwszy Prezes Komitetu Stowarzyszenia Naukowéj Pomocy urząd, który przez lat trzy tak godnie sprawował. Komitet przystąpił niezwłocznie do wyboru nowego Prezesa, na którego jednozgodnie zaproszonym został dotychczasowy Wiceprezes Jan hr. Działyński. Przed objęciem przewodnictwa w pracach Stowarzyszenia, wezwał nowoobrany Prezes członków Komitetu do głębokiego rozważenia stanowiska i zadań Stowarzyszenia Naukowéj Pomocy po za obrębem kraju. Nasamprzód należało zastanowić się nad nastręczającém się każdemu pytaniem, czy dziś, kiedy emigra-

cya zdaje się niknąć, kiedy z drugiej strony w dwóch dzielnicach kraju, wolniejszy oddech mających, budzą się coraz nowe objawy życia umysłowego, kiedy powstaje Akademia Nauk w Krakowie, zawiązują się po całéj Galicyi liczne Towarzystwa Pomocy Naukowéj, a w W. Księztwie Poznańskiém staje nowe Towarzystwo Oświaty Ludowéj, czy wobec tych wszystkich objawów, Stowarzyszenie Naukowéj Pomocy za granicą istniejące może działać z pożytkiem dla kraju i czy jest w ogólności potrzebném? Po sumienném zastanowieniu się nad potrzebami i położeniem kraju pod względem naukowym, po wzięciu na uwagę niezliczonych zasobów i środków naukowych na Zachodzie, gdzie długo jeszcze młodzi ludzie będą szukali uzupełnienia nabytéj wiedzy w kraju, nie wahamy się oświadczyć, że ciało naukowe działające na zasadzie podziału pracy i wzajemnéj usługi pomiędzy krajem, a rodakami za granicą, może i powinno być nader użyteczną instytucyą dla oświaty narodowéj. Zważywszy tylko na zmienione warunki emigracyjnego życia, starać się będziemy w pracach Stowarzyszenia naszego o jak największą łączność z pracami krajowemi i dlatego w ustawie naszéj kładziemy szczególny przycisk na pełnienie wobec kraju dobrowolnéj *służby naukowéj Zagranicą*. Tyle co do pożyteczności Stowarzyszenia. Jest ono również wynikiem stałéj potrzeby:

a) Pomagania licznéj młodzieży za granicą zmuszonéj czerpać naukę z obcych źródeł,

b) Troskliwości o narodową stronę jéj wychowania,

c) Korzystania z postępu i rozwoju w naukach, sztuce, rzemiosłach, rękodzielnictwie, tudzież z wynalazków i odkryć co chwila objawiających się na Zachodzie,

d) Zużytkowania wiedzy i doświadczenia światłych rodaków na obczyźnie.

Kierujący pracami Stowarzyszenia Zarząd działa w przekonaniu:

1) Że praca, nauka i wzajemna pomoc są przeważnym warunkiem i silną dźwignią życia narodowego;

2) Że stopień oświaty jest rzeczywistym stopniem uprawnienia do bytu i znaczenia narodów;

3) Że owoce ducha i światła są najlepszą zdobyczą i chlubą narodu;

4) Że troskliwość o ułatwienie środków kształcenia młodzieży jest rzeczą pożądaną i zbawienną dla każdego kraju;

5) Że wszelka nauka, choćby u obcych zdobyta, jest korzystną (zwłaszcza jeżeli zbogaca znajomość swego kraju przez porównanie z obcemi odkryciami, zasobami, sposobami i doświadczeniami); lecz aby była przydatną, łatwą i twórczą powinna być narodową i w ojczystym wykładaną języku.

Z tych przekonań wypływa, że prace Zarządu Stowarzyszenia Naukowéj Pomocy w Paryżu będą miały na celu:

I. — Zbierać potrzebne wiadomości, zasoby, środki, rady, prace, ażeby wyzyskać na korzyść oświaty narodowéj i ojczystego języka wiadomości zdobyte i znajomość Zagranicy uczonych Polaków po za krajem, lub też światłych krajowców, którzy w skutek porównawczych nauk i z przekonania podzielają zasady Stowarzyszenia.

II. — Wydawać najlepsze dzieła szkolne, wygotowywać kursa narodowe uzupełniające nauki zagraniczne młodzieży, dawać stałą pomoc naukową i pieniężną uczniom takowéj potrzebującym i czuwać nad stroną narodową ich wychowania, pomagać pisarzom pracującym w podobnych pożądanych celach, oraz artystom i rękodzielnikom polskim odznaczającym się pilnością i uzdolnieniem.

III. — Urządzać odczyty, czytelnie, wzywać do zawiązywania pomiędzy uczącą się młodzieżą towarzystw historycznych i literackich i zasilać je odpowiednią pomocą.

IV. — Przyczyniać się do rozpowszechniania, przez wydawnictwo, już to dawnych pomnikowych zabytków języka polskiego, już arcydzieł nowożytnéj literatury polskiéj a oraz

starać się o wydawanie peryodycznego pisma historyczno-literackiego.

Wypowiedzieliśmy Wam Szanowni Rodacy! z całą szczerością nasze dążności i cele. Czy podołamy wielkości zadania? w znacznéj części zależeć będzie od poparcia jakie u Was znajdziemy. Zarząd Stowarzyszenia Naukowéj Pomocy o jedném tylko z pewnić Was może, to jest że wciąż przyczyniać się będzie wdowim groszem swoim i usilną pracą do rozwoju nauk i oświaty w kraju, będzie śledził za postępem w naukach, sztukach, odkryciach i wynalazkach, będzie troskliwie badał potrzeby kraju i stosował się do nich utrzymując łączność pracy przez korespondencye członków do pism krajowych. Następnie będzie Zarząd wywoływał pomoc literacką i naukową najuczeńszych ziomków w kraju, będzie się odzywał do właścicieli bibliotek, archiwów i źródeł historycznych w ojczyznie, będzie zachęcał mecenasów i możniejszych zwolenników tych celów Stowarzyszenia do udziału w swych pracach. Pod tym ostatnim względem, zjednał Zarząd sobie, przez swego Prezesa, nieoceniony udział Biblioteki Kórnickiéj, któréj całe wydawnictwo zostaje w ścisłéj łączności z pracami Stowarzyszenia.

W końcu odzywa się Zarząd do Was Rodacy w kraju i za granicą z usilną prośbą o wspomaganie prac Stowarzyszenia, czy to przez dary jednorazowe, czy to składkami stałemi, o dostarczanie funduszów na konkursowe zadania, na wyposażanie katedr w przedmiotach narodowych lub na szczególne prace i najważniejsze wydawnictwa.

WYKŁADY NAUK ŚCISŁYCH.

Towarzystwo Pomocy Naukowéj postanowiło nieograniczając się na odczytach publicznych urządzić wykłady nau-

kowe systematyczne w języku polskim; zawiązane właśnie za jego inicyatywą Towarzystwo Nauk ścisłych dało mu sposobność rozpoczęcia natychmiast od wykładów kilku przedmiotów tyczących się nauk matematycznych lub przyrodzonych.

Wykłady te otwarte zostały uroczystém posiedzeniem, dnia 10 marca 1870 roku w Szkole Wyższéj Polskiéj przy boul. Montparnasse, na którém po zagajeniu wyjaśniającém cel ogólny wykładów przez jednego z członków Komitetu, każdy z wykładających wkrótkości przedstawił treść swego wykładu, tak jak ją zamierzał rozwinąć. Wykłady te rozpoczęły się niebawem i trwały aż do zamknięcia roku szkolnego — poczém w skutek zaszłych wypadków napowrót podjętemi dotąd być nie mogły.

Oto w krótkości szczegółowy ich przebieg:

1° Wykład *Mechaniki Rozumowéj* przez p. G. H. Niewęgłowskiego. Uczony autor *Arytmetyki i Geometryi* mając zamiar wydania wkrótce swéj *Mechaniki Rozumowéj*, dał podczas niedługiego czasu jaki mu termin przedwakacyjny pozostawiał, wyobrażenie o początkach téj nauki, o metodzie jaką w jéj wykładzie za najstosowniejszą uważa, o słownictwie polskiém w téj gałęzi wiedzy i t. p.

2° Wykład *Fizyki Matematycznéj* p. Wł. Gosiewskiego. Młody prelegent przedstawił naprzód początki nauki o *Sprężystości* we właściwy sobie sposób traktowanéj; następnie wypadki osobistych swych poszukiwań w téj tyle ważnéj części nauk matematyczno-fizycznych. Główna treść tego wykładu ogłoszoną została drukiem w pierwszym tomie *Pamiętnika nauk ścisłych;* dalsze rozwinięcia wejdą w skład *Mechaniki Cząsteczkowej*, jaką p. Gosiewski wkrótce na widok publiczny przedstawi (nakład Bibl. Kórnickiéj).

3° Wykład *Chemii* przez p. Zdz. Dąbrowskiego, Inżyniera Sztuk i Rękodzieł. Uczeń Kekule'go ze szkoły Gandawskiej, p. Dąbrowski przedstawił w jasny i treściwy sposób początki

Chemii według systematu *unitarnego* wprowadzonego do nauki świeżo przez wspomnionego uczonego, a dziś prawie powszechnie przyjętego w Belgii, Francyi i Niemczech. Wykład ten, zaczęty od najelementarniejszych początków nauki, łącząc najnowsze pojęcia naukowe z poprawném słownictwem polskiem, oddał uczęszczającym na niego początkującym prawdziwą usługę w podwójnym kierunku.

4° *O Całokształcie Geologicznym Polski* przez p. Józefa Żulińskiego. Wykładający, w przekonaniu że poznanie własnéj ziemi pod wszelkiemi względami, jest jednym z głównych zadań nauki w narodowym kierunku, powziął bardzo szczęśliwą i pod wieloma względami na poparcie zasługującą myśl przeprowadzenia dziś tak szybko postępującéj nauki Geologii w zastosowaniu do rodzinnego kraju. Zaczął od postawienia najracyonalniejszego słownictwa polskiego w samych początkach Mineralogii i Krystalografii; dalszy ciąg wykładu odłożony na termin powakacyjny, miejsca mieć nie mógł.

ODCZYTY PUBLICZNE.

Z powodu śmierci ś. p. Józefa Kwiatkowskiego, który utrzymywał rachunki wydziału urządzającego odczyty publiczne przy ulicy *Cadet* N° 16, Komitet nie posiada szczegółowych wykazów z przychodów i wydatków.

Wypada jednak nadmienić, że wnoszone składki przy wejściu nie pokrywały wydatków, przeto ś. p. Józef Kwiatkowski z własnych funduszów takowe opłacał.

DRUGI SZEREG ODCZYTÓW.

1) « O patryotyzmie i jego objawach u różnych narodów. » Edmund Chojecki,

2) « Pogląd na czasy i prace Grzegorza Piramowicza. » Ks. Roman Wilczyński.

3) « O Ludzie Litewskim. » Mikołaj Akielewicz.

4) « O budowie organów krążenia i o zjawiskach fizyologicznych obiegu krwi u człowieka. » Dr. Zygmunt Laskowski.

5) « O rządzie w Polsce w porównaniu z innymi rządami w Europie. » Michał Słomczewski.

6) « O typach kobiecych w poezyi polskiéj. » Edward Siwiński

7) « O ludzie Ruskim i jego historycznym rozwoju. » Aleksander Frankowski.

8) « O kierunku studyów młodzieży polskiéj od roku 1848 do 1863. » Belina Swiątkowski.

9) « O typach kobiecych w poezyi polskiéj (ciąg dalszy). » Edward Siwiński.

10) « O poezyi polskiéj. » Seweryn Goszczyński.

Uwaga I. Oprócz powyżéj wymienionych Odczytów Komitet Pomocy Naukowéj urządził dwa wieczory muzykalno-literackie. Pierwszy dnia 23 kwietnia, drugi dnia 12 maja 1870 roku przy udziale pani Szermentowskiéj, panny Wagner, pp. Stanisława Kątskiego, Józefa Telesińskiego, Edwarda Siwińskiego, Władysława Żeleńskiego i innych.

Uwaga II. Z każdego odczytu Agaton Giller pisywał sprawozdania do Dziennika Poznańskiego. Zobacz Dziennik z dnia 6, 12, 24 lutego; 13, 18 marca; 1, 9, 14, 17 kwietnia 1870 roku.

Uwaga III. Cztery odczyty zostały drukiem ogłoszone, jako to: Wacława Gasztowta: « Pogląd pisarzy francuzkich XVIII wieku na Polskę. » Edmunda Chojeckiego: « O patryotyzmie i jego objawach u różnych narodów. » Ks. Romana Wilczyńskiego (ks Roman z Pawłowic): « Pogląd na czasy i prace Grzegorza Piramowicza. » Cypryana Norwida: « O wolności słowa. »

Paryż dnia 23 marca 1872.

Zarząd Stowarzyszenia Naukowej Pomocy:

Prezes: Działyński Jan,
Wiceprezes: Nabielak Ludwik,
Podskarbi: Elzanowski Seweryn.

Członkowie zarządu:

Błociszewski Kazimierz,
Błociszewski Tadeusz,
Chodźko Aleksander,
Gasztowt Wacław,
Goszczyński Seweryn,
Ruprecht Karol,
Rustejko Józef.

SPRAWOZDANIE

KOMITETU STOWARZYSZENIA POMOCY NAUKOWÉJ

Z ZARZĄDU FUNDUSZAMI

od 1 *Stycznia* 1870 *roku do* 1 *Stycznia* 1872 (1).

I. — KAPITAŁ ŻELAZNY.

Pozostałość z 1868 roku składała się z dwudziestu sześciu listów zastawnych portugalskich i z dwunastu obligacyj kolei żelaznéj *Paris-Lyon-Méditerranée*, zapisanych w książkę kassową za wartość	16,862 fr. 75 c.
17 Stycznia 1870 wniósł Karol Ruprecht od N. franków 500, za które kupiono dwie obligacye kolei lombardzko-weneckich..	495 fr. 75 c.
Pozostało gotówką w kassie............	4 fr. 25 c.
Razem	17,362 fr. 75 c.

Która to summa do rachunków na rok 1872 przeniesioną została.

(1) Obowiązki podskarbiego w ciągu tych dwóch lat pełnili kolejno: ś. pamięci Ksawery Szlenker od 1go stycznia do 8go lipca 1870 roku; ś. p. Józef Kwiatkowski od téj daty do marca 1871 roku; Seweryn Elzanowski od 1go września 1871 do końca roku. Od marca do września 1871 roku wszelkie czynności Komitetu zawieszone były.

II. — FUNDUSZE NA BIEŻĄCE WYDATKI ([2]).

—

A. — PRZYCHÓD.

Pozostało w kassie z roku 1869...........		2,596 fr. 45 c.
Przychody w roku 1870 wynosiły :		
Za kupony z 1 stycznia i z 1 lipca 1870 roku od dwudziestu sześciu listów zastawnych portugalskich............	780 fr. 00	
Ze składek stałych ([3])....	8,459 fr. 50 c.	
Z darów jednorazowych([4])	2,808 fr. 50 c.	12,048 fr. 00
Do przeniesienia . .		14,644 fr. 45 c.

([2]) Jeżeli zechcemy oddzielnie przedstawic rachunki kassowe z czasów administracyi Szlenkera, Kwiatkowskiego i Elzanowskiego, to otrzymamy następujące wypadki :

Za Szlenkera wynosiły przychody...	9,526 00	wydatki	10,302 75
Za Kwiatkowskiego w r. 1870 —...	2,522 00	*id.*	3,470 00
Id. w r. 1871 —...		*id.*	250 00
Za Elzanowskiego zaległe z 1870 r. przychody....................	502 80	*id.*	204 00
Id. bieżące z 1871 roku....	3,175 06	*id*	3,090 05
Dodawszy pozostałość kassową z 1869	2,596 45		
i pozostałość na rok 1872.........			1,005 51
Wypadnie.......	18,322 fr. 31 c.		18,322 fr. 31 c.

([3]) Patrz wykaz *A.* Wykaz ten podaje ogólną summę składek stałych z lat 1870 i 1871 na franków 10,804, która rozkłada się jak następuje:

Składki stałe za 1870 r. należne i w tymże roku zapłacone..................................	8,459 fr. 50 c.
Idem — a w r. 1871 zapłacone	314 fr. 00
Idem za 1871 należne i w 1871 zapłacone...	2,030 fr. 50 c.
Razem..................	10,804 fr. 00 c.

([4]) Patrz wykaz *B.*

Z przeniesienia..		14,644 fr. 45 c.
Przychody wynosiły w roku 1871 :		
Za kupony z 1 stycznia i z 1 lipca 1871 roku od 26ciu listów zastawnych portugalskich	780 fr. 00	
Za kupon z 1 lipca 1870 r. od dwóch obligacyj kolei lombardzko-weneckich	15 fr. 00	
Za kupony z 1 stycznia i z 1 lipca 1871 roku od tychże..............	30 fr. 00	
Za dwa kupony z r. 1870 od dwunastu obligacyj kolei *Paris-Lyon-Méditerranée*	173 fr. 80 c.	
Za dwa kupony z r. 1871 od tychże...........	174 fr. 61 c.	
Ze składek z r. 1870 zaległych (3)...........	314 fr. 00	
— — z roku 1871 (3)	2,030 fr. 50 c.	
Z wpływów jednorazowych (5).............	159 fr. 95 c.	3,677 fr. 86 c.
Razem........		18,322 fr. 31 c.

B. — WYDATKI.

W roku 1870 wydatki wynosiły :		
Pomoc stała dla pięćdziesięciu siedmiu uczniów (6)	11,730 fr. 00	
Do przeniesienia..	11,730 fr. 00	

(3) Patrz wykaz *A*.
(5) Patrz wykaz *C*.
(6) Patrz wykaz *D*.

Z przeniesienia . .	11,730 fr. 00	
Pomoc jednorazowa dla dwóch uczniów.......	50 fr. 00	
Podróż naukowa trzech uczniów.............	488 fr. 00	
Druk tezy doktorskiéj jednego ucznia medycyny	150 fr. 00	
Pomoc literacka dla jednéj osoby.........	100 fr. 00	
Kupno nagród dla uczniów szkoły Batignolles	100 fr. 00	
Wykłady nauk ścisłych w szkole Montparnasse	590 fr. 00	
Urządzenie laboratoryum chemicznego w tejże szkole...............	200 fr. 00	
Koszta biurowe:		
Druk spraw. z 1869 r... 293 fr. 15c. / Korespondencya itd. 71 fr. 60c.	364 fr. 75 c.	13,772 fr. 75 c.
W roku 1871:		
Pomoc stała udzielana w ciągu ostatnich czterech miesięcy 1871 r. dla 52 uczniów za pośrednictwem Reprezentacyi uczącéj się młodzieży i dla jednego ucznia nienależącego do stowarzyszenia tego (6)...	2,941 fr. 50 c.	
Do przeniesienia..	2,941 fr. 50 c.	13,772 fr. 75 c.

(6) Patrz wykaz *D*.

Z przeniesienia...	2,941 fr. 50 c.	13,872 fr. 75 c.
Pomoc jednorazowa dla siedmiu uczniów......	310 fr. 00	
Wypłata zaległości z 1870 roku..........	204 fr. 00	
Koszta biurowe:		
Druk odezwy z 1 września 1871 roku.. 27 fr. » Korespondencya i t. d.. 61 fr. 55 c.	88 fr. 55 c.	3,544 fr. 05 c.
Dodawszy pozostałość kassową na rok 1872 przeniesioną..........................		1,005 fr. 51 c.
Wypada......................		18,322 fr. 31 c.

Paryż, dnia 23 marca 1872 roku.

Zarząd Stowarzyszenia Naukowej Pomocy:

Prezes: Działyński Jan,
Wiceprezes: Nabielak Ludwik,
Podskarbi: Elzanowski Seweryn,

Członkowie Zarządu:

Błociszewski Kazimierz,
Błociszewski Tadeusz,
Chodźko Aleksander,
Gasztowt Wacław,
Goszczyński Seweryn,
Rupprecht Karol,
Rustejko Józef.

WYKAZ

SKŁADKI STAŁE WNIESIONE PRZEZ CZŁONKÓW STOWARZYSZENIA W CIĄGU LAT 1870 I 1871.

	fr.	c.
Hr. A. B. przez Ruprechta	500	»
Babiński Aleksander	6	»
Bartkowski Jan	12	»
Będkowski Leon	16	»
Biernawski Aleksander	20	»
Błociszewski Kazimierz	130	»
Błociszewski Tadeusz.	125	»
Błotnicki Hipolit	65	»
Bobiński	12	»
Chodźko Aleksander	30	»
Hr. Czapska Laura	100	»
Hr. Działyński Jan	1100	»
Hr. Działyńska Iza	1200	»
Duchiński Franciszek	12	»
Duchińska Seweryna	10	»
St. D. przez Szlenkera	100	»
Elzanowski Seweryn	24	»
Elzanowska Marya	12	»
Gajewski Józef.	19	»
G. Albin przez Szlenkera	40	»
Gałęzowski Józef	10	»
Gałęzowska Amelia.	10	»
Ks. Gedroicowa Kunegunda	100	»
Górkowski.	40	»
Do przeniesienia	3693	»

	fr.	c.
Z przeniesienia	3693	»
Gosiewski Antoni	12	»
Gregorowicz Kazimierz	3	»
H. Helena	6	»
H. Joanna	6	»
Hassewicz	10	»
Jagielski Stanisław	12	»
Januszkiewicz Eustachy	25	»
Joanna	200	»
Jung	12	»
Kaczanowski Władysław	18	»
Kessler Eugeniusz	6	»
Kochanowski Roman	6	»
Karol przez Kwiatkowskiego	40	»
L. K. przez Ruprechta	500	»
Konotkiewicz Jan	6	»
Kwiatkowski Józef	100	»
Kwilecki Hektor	15	10
Malinowski Stanisław	6	»
Menzell Władysław	40	»
Miecznikowski Aleksander	9	»
Nabielak Ludwik z rodziną	42	»
Nakwaski poseł	50	»
N° 1 od N. N. przez Ruprechta	500	»
Olszański Stanisław	120	»
Ordęga Józef	30	»
Piliński Konstanty	6	»
Polaczek Adam	12	»
Połubiński Paweł	5	»
Paradowski Aleksander	7	»
R. Władysław	40	»
Ramlow Paweł	5	»
Do przeniesienia	5542	10

	fr.	c.
Z przeniesienia	5542	10
Roer Jan	30	»
Ruprecht Karol	24	»
Rustejko Józef	145	»
Ryx Bronisław	24	»
Ryx Izabela	40	»
Skalski	6	»
Skarzyński Erazm	100	»
Skrzyński	20	»
Sobolewski Leon	20	»
Sołtan Adam	20	»
Stefan	48	»
Szlenker Ksawery	100	»
Szulc Kazimierz	12	»
Szwański	180	»
Sulikowski Karol	12	»
Towarzystwo Dam w Paryżu	1680	»
Id. Wielkopolskich	2225	90
Trocki ksiądz	6	»
Wilczyński Roman	40	»
Wiśniewski ksiądz	10	»
Wołowski Ludwik	30	»
Wysocki Józef jenerał	12	»
K. Z. przez Rustejkę	400	»
Zaleski Bohdan	20	»
Zamoyski Władysław	10	»
Zamoyski Witold	10	»
Zowadzki Władysław	5	»
Zbyszewski Władysław	20	»
Żórkowski doktór	12	»
Razem	10804	00

Już po zamknięciu rachunków, to jest po 1 marca b. r.,

następujące opłaty za lata 1870 i 1871 wniesione zostały :

	fr.	c.
Janowscy Józef i Paulina	12	»
Krzyżewicz Feliks	6	»
Połubiński Michał	3	»
Wilczyńska Zofia.	6	»
Zaleski Bronisław	24	»
Zbyszewski Władysław	20	»

WYKAZ B.

—

SKŁADKI JEDNORAZOWE Z 1870 ROKU.

	fr.	c.
Pani B. przez księdza Wilczyńskiego Romana . .	76	»
Stanisław B..	107	»
Błociszewski Kazimierz	30	»
Błociszewski Tadeusz	20	»
Hr. Branicki Ksawery.	1050	»
Książe Czartoryski Władysław	200	»
Hrabia Działyński Jan.	540	»
F. J. przez Rustejkę	100	»
K. przez Chodźkę Aleksandra	20	»
K. przez Ruprechta.	100	»
W. K. z kraju	91	»
Kazimierski	20	»
Hr. P.	200	»
Hr. R. przez Nabielaka	100	»
Przez Ruprechta na pomoc literacką.	60	»
L. S. przez Ruprechta.	20	»
Do przeniesienia	2834	»

	fr.	c.
Z przeniesienia	2734	»
Szlenker Ksawery	70	»
Sękowski	4	50
	2808	50

WYKAZ C.

SKLADKI JEDNORAZOWE Z ROKU 1871.

Pani Aleksandrowa Chodźko	6	»
Doktór Żórkowski z Schinnach	12	»
Przez księdza Wilczyńskiego Romana	100	»
Pozostałość kassowa z byłego Chóru polskiego . .	28	»
Z puszek zostających u członków Komitetu	4	20
Nadliczka z kassy ś. p. Szlenkeza	9	75
	159	95

WYKAZ D.

UCZNIOWIE POBIERAJĄCY STAŁĄ POMOC UCZĘSZCZALI DO NASTĘPUJĄCYCH ZAKŁADÓW NAUKOWYCH.

	w r. 1870	w r. 1871
W Paryżu na wydział lekarski	20	19
— — matematyczny	2	3
— do szkoły Dróg i Mostów	8	9
— — Górniczéj	2	8
— — Górniczéj przygotowawczéj	1	4
— — Centralnéj	»	1
Do przeniesienia	33	44

		w r. 1870	w r. 1871
	Z przeniesienia	33	44
W Paryżu do szkoły	Aptekarstwa	2	1
— —	Handlowéj	1	»
— —	Batignolles	4	»
W St-Cyr —	Wojskowéj	1	»
W Metz —	*id.*	1	»
W St-Etienne—	Górniczéj.	1	»
W Grenoble —	Medycznéj	1	»
W Montpellier na wydział lekarski.		3	4
W Nancy do szkoły leśnéj.		1	»
— —	Medycznéj	2	»
— —	Aptekarstwa	1	1
W Strasburgu na wydział lekarski		1	»
W Tuluzie do szkoły Medycznéj.		4	2
— —	Prawa	1	»
— —	Weterynaryi	»	1
		57	53

STOWARZYSZENIE NAUKOWÉJ POMOCY W PARYŻU.

USTAWA

DZIAŁ I

STANOWISKO I ZADANIE.

Art. 1. — Stowarzyszenie Naukowéj Pomocy w Paryżu, jest wyrazem troskliwości o wszelkie ułatwianie w pobieraniu i szerzeniu nauk na podstawie naronowéj, jakotéż wurazem udziału rodaków po za krajem w zadaniu przysparzania tak ludzi jak owoców światła najodpowiedniejszych potrzebom kraju.

Art. 2. — Stowarzyszenie pomaga moralnie lub materyalnie :

a) Młodzieży odznaczającéj się pilnością w pobieraniu nauk za granicą,

b) Zdolnym rodakom w ich pismach i pracach, tak pojedynczo jak zbiorowo podejmowanych.

Art. 3. — Stowarzyszenie bada potrzeby kraju pod względem ludzi specyalnie wykształconych i dzieł naukowych, oraz obmyśla sposoby służenia z zagranicy oświacie narodowéj.

Art. 4. — Stowarzyszenie czuwa nad narodową stroną wykształcenia młodzieży, zmuszonéj do czerpania nauki ze źródeł obcych.

Art. 5. — Stowarzyszenie zbiera jednorazowe dary, wzywa do stałych składek, przyjmuje specyalne polecenia i zapisy na cele oświaty, podejmuje się rozrządzania funduszami zgodnie z wolą dawców, czy na wsparcie dla uczącéj się młodzieży w niedostatku, czy na konkursowe prace, czy na wydawnictwo dzieł szkolnych, lub inne zadania naukowe. Stowarzyszenie uzupełnia swój kapitał żelazny i dąży do zdobycia sobie stanowiska instytucyi samodzielnéj.

Art. 6. — Stowarzyszenie w miarę doznanego poparcia rozszerzać będzie zakres swojego działania : wydając kursa w rzeczach narodowych, ogłaszając w języku ojczystym owoce prac i odkryć naukowych, jak wogóle postępu wiedzy za granicą. Nie usunie się od żadnéj pracy zgodnéj ze swém zadaniem i zastosuje się do woli i hojności chcących przyjść mu w pomoc w pełnieniu *zagranicznéj służby naukowéj*.

DZIAŁ II

SKŁAD STOWARZYSZENIA.

—

Art. 1. — Stowarzyszenie składają : Członkowie *Zarządu* (o których w dziale następnym) i Członkowie *zwyczajni*, *honorowi* i *dobroczyńcy*.

Art. 2. — Członkiem *zwyczajnym* może być każdy przychylny zadaniom Stowarzyszenia Polak lub cudzoziemiec, zobowiązujący się do wnoszenia stałéj składki, któréj *minimum* jest franków 6 na rok.

Art. 3. — Zarząd nadaje miano członka *honorowego* mężom zasłużonym, których przyjęcie do swego grona poczytuje za zaszczyt dla Stowarzyszenia.

Art. 4. — Członkiem *dobroczyńcą* mianuje Zarząd tego, kto bądź znaczną składką roczną, bądź też większym darem jednorazowym przyczynia się do skuteczniejszego rozwoju działań Stowarzyszenia.

Art. 5. — Wszyscy członkowie przyjmują na siebie obowiązek działania na korzyść Stowarzyszenia w zakresie swych stosunków i możności.

Art. 6. — Liczba członków Stowarzyszenia nie ulega żadnemu ograniczeniu.

DZIAŁ III

ZARZĄD, JEGO SKŁAD I CZYNNOŚCI.

Art. 1. — Zarząd kieruje pracami Stowarzyszenia, ma opiekę nad funduszami i przyjmuje członków wszelkiego rodzaju.

Art. 2. — Liczba członków Zarządu nie może przechodzić *dwódziestu.*

Art. 3. — Zarząd wybiera ze swego grona : Prezesa, Wiceprezesa, Sekretarza i Podskarbiego.

Art. 4. — Stałém miejscem pobytu Zarządu jest Paryż.

Art. 5. — Dla czynności zamiejscowych Zarząd mianuje *Członków korespondentów.*

Art. 6. — Prezes przewodniczy obradom Zarządu i wraz z Sekretarzem reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz.

Art. 7. — Wiceprezes zastępuje Prezesa.

Art. 8. — Sekretarz prowadzi korespondencyą, ma obowiązek zwoływać posiedzenia w imieniu Prezesa, spisuje protokół, zawiaduje archiwami i biblioteką, a wreszcie z Prezesem lub Wiceprezesem reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz.

Art. 9. — Zarząd może przydać do pomocy Sekretarzowi płatnego urzędnika.

Art. 10. — Podskarbi zawiaduje kasą i utrzymuje rachunki.

Art. 11. — Prezes, Wiceprezes, Sekretarz i Podskarbi wybierani są na rok jeden.

Art. 12. — Zarząd odnawia się w ten sposób, iż począwszy od 1go stycznia 1873 r. wychodzi zeń corocznie trzech członków : w roku pierwszym przez losowanie, w następnych latach koleją, podług starszeństwa, licząc od czasu wstąpienia do Zarządu.

Art. 13. — Członkowie mający zastąpić miejsce wychodzących, wchodzą do Zarządu przez głosowanie, w którém udział biorą członkowie wylosowani lub wychodzący z kolei. Jedni i drudzy mogą być na nowo wybrani do Zarządu.

Art. 14. — Członkowie stanowiący biuro Zarządu, to jest: Prezes, Wiceprezes, Sekretarz i Podskarbi, po upływie roku urzędowania, mogą być obrani na rok następny.

DZIAŁ IV

POSIEDZENIA ZARZĄDU.

Art. 1. — Postanowienia Zarządu zapadają na posiedzeniach.

Art. 2. — Posiedzenia Zarządu są dwojakie : zwyczajne i nadzwyczajne. Pierwsze mają miejsce raz na miesiąc, w ściśle oznaczonym czasie, drugie zwołuje w razie potrzeby Prezes za pośrednictwem Sekretarza.

Art. 3. — Obecność większości członków Zarządu na posiedzeniu jest niezbędną. Bez niéj obrady nie są prawomocne.

Art. 4. — Członek, którego nieobecność na sześciu posiedzeniach z rzędu nie byłaby usprawiedliwioną, przestaje należeć do Zarządu. Członek opuszczający Paryż na czas dłuższy może, wedle uznania Zarządu, albo zachować charakter członka stałego, albo zostać Członkiem-korespondentem.

Art. 5. — Zarząd na zwyczajnych swych posiedzeniach wybiera większością głosów zgromadzonych członków Biuro Zarządu, to jest : Prezesa, Wiceprezesa, Sekretarza i Podskarbiego, jak niemniéj członków Zarządu, Członków-korespondentów i Kolektorów, oraz mianuje członków honorowych i dobroczyńców; większością zaś 2/3 głosów członków obecnych na posiedzeniu wykreśla ze Stowarzyszenia.

Art. 6. — Przy wyborze członków biura, głosowanie odbywa się na każdego z nich oddzielnie i to w porządku oznaczonym w poprzedzającym artykule. Gdyby pierwsze głoso-

wanie nie dało rezultatu, nastąpi balotowanie między dwoma kandydatami posiadającymi największą ilość głosów.

We wszystkich wymienionych razach głosowanie jest tajném.

Art. 7. — Wniosek o wykreślenie ze Stowarzyszenia jakiegokolwiek członka powinien być złożony jawnie u Sekretarza na jedném ze zwyczajnych posiedzeń, celem podania wniosku pod głosowanie na następném posiedzeniu zwyczajném.

DZIAŁ V

KOMISYE I WYDZIAŁY.

—

Art. 1. — W celu skuteczniejszego popierania pzac naukowych w zakres czynności Stowarzyszenia wchodzących, Zarząd wysadzać będzie Komisye i Wydziały osobne dla każdego specyalnego zadania, w miarę ważności jego.

Art. 2. — Komisyą wyznacza Zarząd z pomiędzy siebie na zwyczajnych posiedzeniach, prostą większością głosów i tajném głosowaniem.

Art. 3. — Komisya wybiera ze swego grona Przewodniczącego i Sekretarza, a po rozpoznaniu powierzonego sobie zadania, przedstawia wnioski do decyzyi Zarządu.

Art. 4. — Jeżeli zadanie specyalne polecone Komisyi wymaga większego zasobu sił, długiego czasu i liczniejszego składu osób, Zarząd mocen jest upoważnić Komisyą do zamienienia się w osobny Wydział, z dobraniem osób nawet nienależących do składu Stowarzyszenia.

Art. 5. — Wydziały tego rodzaju mogą być tworzone nietylko w Paryżu, przez Zarząd bezpośrednio, lecz także i za pośrednictwem członków-korespondentów wszędzie, gdzieby się tego okazała potrzeba. Dla zachowania jedności i porozumienia w działaniu, osobna ustawa określi stosunek Wydziałów do Zarządu Stowarzyszenia.

Art. 6. — Udzielanie pieniężnéj pomocy kształcącéj się młodzieży porucza się osobnemu Wydziałowi, złożonemu głównie z członków Zarządu. Podskarbi Zarządu jest z urzędu członkiem tego wydziału.

Art. 7. — Dla kontroli czynności wydziałów i biura, Zarząd Stowarzyszenia wybiera corocznie na jedném ze swych zwyczajnych posiedzeń, głosując tajnie i większością głosów, Komisyą Nadzorczą z trzech osób złożoną. Do składu nadzorczéj komisyi żaden z członków biura powołanym być nie może.

DZIAŁ VI

FUNDUSZE STOWARZYSZENIA.

Art. 1. — Fundusze Stowarzyszenia składają się :

a) Z procentów od kapitału żelaznego,

b) Ze składek stałych wnoszonych przez członków,

c) Z jednorazowych darów.

Art. 2. — *Dziesiąta* część wszelkich dochodów Stowarzyszenia obracaną będzie na powiększanie kapitału żelaznego. Wyjątek od tego prawidła uczynionym być może jedynie przy ofiarach jednorazowych, gdy dawca wyraźnie oznaczy cel, na który ofiara jego ma być użytą.

Art. 3. — Podskarbi wydawać będzie kwity sznurowe na każdą kwotę do kasy wpływającą. Wydatki zaś usprawiedliwiać winien asygnacyą zapisaną do protokółu posiedzeń Zarządu i kwitem osoby któréj kwotę asygnowaną wypłacił.

Art. 4. — Z końcem każdego roku wybraną będzie w sposób art. 7, Dz. V oznaczony, Komisya do rozpoznania stanu kasy i sprawdzenia rachunków.

Art. 5. — Kolektorowie którym Zarząd Stowarzyszenia zbieranie składek i ofiar powierzy, opatrzeni będą w specyalne uwierzytelniające upoważnienia, mające być rękojmią, iż do czynności téj istotnie są powołani, jak również w kwitaryusze, w które ma być zaciągniętą wszelka kwota wniesiona. Numer kwitu może zastąpić nazwisko dawców, pragnących zachować bezimienność w sprawozdaniu.

Art. 6. — Z końcem każdego roku biuro złoży szczegółowe sbrawozdanie z czynności Zarządu dokonanych w ciągu ubiegłego roku, z prac przedsięwziętych lub wypełnionych przez Komisye i Wydziały, ze stanu Stowarzyszenia, stanu kasy z wykazem szczegółowym dochodów i rozchodów i ze wzrostu kapitału żelaznego.

ARTYKUŁ DODATKOWY.

—

Wszelkie zmiany i uzupełnienia niniejszéj ustawy zaprowadzone być mogą jedynie za zgodą większości *wszystkich* członków Zarządu.

Wnioski o zmiany lub uzupełnienia ustawy czynione mają

być jawnie i na zwyczajnych posiedzeniach. Członkowie obecni oznaczają posiedzenie, na którém ma zapaść uchwała wniosków tych dotycząca.

Paryż, dnia 23 marca 1872.

Zarząd Stowarzyszenia Naukowej Pomocy:

Prezes: Działyński Jan,
Wiceprezes: Nabielak Ludwik,
Podskarbi: Elzanowski Seweryn,

Członkowie Zarządu:

Błociszewski Kazimierz,
Błociszewski Tadeusz,
Chodźko Aleksander,
Gasztowt Wacław,
Goszczyński Seweryn,
Ruprecht Karol,
Rustejko Józef.

Na posiedzeniu Zarządu Stowarzyszenia Pomocy Naukowej z d. 6 kwietnia 1872, wybrani zostali w myśl §§ 5 i 6, działu IV:

Prezesem : DZIAŁYŃSKI **Jan**,
Wiceprezesem : NABIELAK **Ludwik**,
Sekretarzem : ELZANOWSKI **Seweryn**,
Podskarbim : RUSTEJKO **Józef**.

Osoby pragnące przyjść w pomoc Stowarzyszeniu, mogą zglosić się do Członków Zarządu,— których adresy podajemy:

BŁOCISZEWSKI Tadeusz, 69, *rue des Feuillantines.*

BŁOCISZEWSKI Kazimierz, 84, *avenue des Ternes.*

CHODŹKO Aleksander, *rue de Vaugirard*, 73.

DZIAŁYŃSKI Jan, 2, *rue Saint-Louis-en-l'Ile.*

ELZANOWSKI Seweryn, 45, *rue Saint-Placide.*

GASZTOWT Władysław, 50, *rue des Moines.*

NABIELAK Ludwik, 17, *avenue des Chasseurs (aux Batignolles).*

RUPRECHT Karol, 56, *boulevard des Batignolles.*

RUSTEJKO Józef, 2, *rue Saint-Louis-en-l'Ile.*

Paris. — Typ. Rouge et Comp., rue du Four-Saint-Germ, 43.

200,-

Towarzystwo Nauk Ścisłych nakładem *Biblioteki Kórnickiej* wydało następujące dzieła w Paryżu:

Pamiętniki Towarzystwa Nauk ścisłych w Paryżu, tom I i II, pod redakcyą p. W. Folkierskiego.

Arytmetyka z teoryą przybliżeń liczebnych przez G.-H. Niewęgłowskiego, 1866.

Geometrya przez G.-H. Niewęgłowskiego, *wydanie drugie.*

Trygonometrya z teoryą ilości urojonych i notami przez G.-H. Niewęgłowskiego, 1870.

Zasady Rachunku Różniczkowego i Całkowego przez W. Folkierskiego. Tom pierwszy, 1870.

Znajdują się obecnie w druku:

Pamiętnik Towarzystwa Nauk ścisłych, t. III.

W. Folkierski. **Zasady Rachunku Różniczkowego i Całkowego**, Tom II, **Rachunek Całkowy.**

A Sągaiło. **Algebra.**

W. Gosiewski. **Wykład Mechaniki Cząsteczkowej.**

Typ. Rouge frères et Cie, rue du Four-Saint-Germain. 43.